Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/10/2023-TEM-54

Johansson Elina 22.12.2023

Energianeuvosto 19.12.2023

Kokous

Energianeuvosto 19.12.2023

Energianeuvostossa pääaiheena oli kolmen energiaa koskevan EU-hätätoimenpiteen määräaikainen jatkaminen 12 kuukaudella: 1) neuvoston asetus (EU) 2022/2576 solidaarisuuden edistämisestä koordinoiduilla kaasun hankinnoilla, kaasun rajat ylittävästä vaihdannasta sekä luotettavista hintaindekseistä (kaasun solidaarisuusasetus), 2) neuvoston asetus (EU) 2022/2578 kaasun markkinakorjausmekanismista (kaasun hintakatto) sekä 3) neuvoston asetus (EU) 2022/2577 kehyksestä uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseksi.

Kaikista kolmesta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys ja muodollinen hyväksyminen tehtiin 20.12. käynnistetyllä kirjallisella menettelyllä. Keskustelua käytiin lähes ainoastaan uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamista koskevan asetuksen jatkamisesta, jonka osalta suuri määrä jäsenvaltioita (ml. FI) pyysi puheenjohtajaa huomioimaan erään jäsenvaltion tekemän lisäysehdotuksen, joka oli Coreper I-kokouksessa 16.12. saanut jo laajaa tukea. Puheenjohtaja jakoi pöytäkierroksen jälkeen kokouksessa uuden kompromissiehdotuksen, jota ei kukaan vastustanut.

Lukuisissa muissa asioissa neuvoston puheenjohtajavaltio antoi katsauksen neuvotteluissa oleviin säädösehdotuksiin. Euroopan komissio antoi lisäksi energiaulkosuhteiden tilannekatsauksen ja se kertoi varautumisesta talvikauteen 2023-2024. Komissio antoi myös arvionsa kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) päivitysten tilanteesta. Komissio kiirehti lisäksi uusiutuvan energian direktiivin ja energiatehokkuusdirektiivin kansallista toimeenpanoa. Liettuan valtuuskunta informoi jälleen huolistaan liittyen Valko-Venäjällä sijaitsevaan ydinvoimalaan. Ukrainan energiaministeri puolestaan kertoi videoyhteyden kautta maansa energiatilanteesta. Suomi oli myös pyytänyt AOB-asiakohtaa koskien poikkeuksellista tilannetta sähkömarkkinoilla 23.11.2023. Lopuksi Belgian valtuuskunnalta kuultiin sen työohjelmasta tulevalla EU-puheenjohtajakaudellaan.

1) neuvoston asetus (EU) 2022/2576 solidaarisuuden edistämisestä koordinoiduilla kaasun hankinnoilla, kaasun rajat ylittävästä vaihdannasta sekä luotettavista hintaindekseistä (kaasun solidaarisuusasetus) – poliittinen yhteisymmärrys

2) neuvoston asetus (EU) 2022/2578 kaasun markkinakorjausmekanismista (kaasun hintakatto) – poliittinen yhteisymmärrys

3) neuvoston asetus (EU) 2022/2577 kehyksestä uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseksi– poliittinen yhteisymmärrys

PJ alusti asiakohtaan (1-3 käsiteltiin samalla kertaa). Kyseessä on viime vuonna päätettyjen EU-hätätoimien jatkaminen.

KOM/DG ENER/ Kadri Simson kiitti puheenjohtajaa ja neuvostoa nopeasta neuvotteluprosessista. Globaalit kaasumarkkinat ovat edelleen hyvin haavoittuvat. Kolme hätäasetusta auttavat puuttumaan tähän ja mahdollisiin korkeisiin hintoihin. Komissio voivat tukea kaikkien kolmen osalta puheenjohtajan kompromissiehdotusta. Ymmärtävät neuvoston tulokulman koskien kaasun yhteisostoja ja että niiden tulisi olla vapaaehtoisia.

PJ avasi keskustelun ja pyysi tuomaan selkeästi esille, että voiko jäsenvaltio hyväksyä kompromissitekstit.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa ilmaistiin **laajalti tuki** puheenjohtajavaltion ehdotuksille. Keskustelua käytiin lähes ainoastaan uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamista koskevan asetuksen jatkamisesta, jonka osalta suuri määrä jäsenvaltioita (ml. **FI**) pyysi puheenjohtajaa huomioimaan erään jäsenvaltion tekemän lisäysehdotuksen, joka oli Coreper I-kokouksessa 16.12. saanut jo laajaa tukea. Ko. ehdotuksen mukaan hätäehdotuksen voimassaoloaikana jäsenvaltiot, jotka haluavat tehdä niin (may-lauseke), voivat toteuttaa korvaavia toimenpiteitä rinnakkain uusiutuviin energialähteisiin liittyvien hankkeiden kanssa, jotta vältytään viivästymisiltä. Eurooppa tarvitsee lisää uusiutuvaa energiaa, ja luvittaminen on keskiössä. Ehdottamansa artikla 3 a on keskeinen askel oikeaan suuntaan. Jäsenvaltio vetosi puheenjohtajaan, jotta lisäys otetaan mukaan.

KOM totesi jäsenvaltioiden puheenvuorojen jälkeen lyhyesti olevansa valmis hakemaan kompromissia. Asiaan palattiin myöhemmin (välissä käsiteltiin AOB-asiakohtia) ja **uusiutuvan energian luvittamisesta jaettiin puheenjohtajan toimesta uusi kompromissiteksti**, johon oli lisätty em. erään jäsenvaltion tekemä ehdotus.

PJ kysyi, että voivatko kaikki hyväksyä uuden jaetun version UE-asetuksesta. Vain yksi jäsenvaltio pyysi puheenvuoron ja toi esille, ettei voi hyväksyä kaasun solidaarisuus- ja markkinakorjausmekanismia koskevia asetusehdotuksia mutta uusiutuvan energian luvittamisasetuksen rev-tekstiversion voivat hyväksyä. Muita puheenvuoroja ei pidetty.

PJ totesi, että näkemystenvaihdon jälkeen **neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen kolmen hätäasetuksen jatkosta.** Kirjalliseen menettelyyn palataan myöhemmin.

Muut asiakohdat (AOB)

- *Katsaus neuvottelussa oleviin energiaa koskeviin säädösehdotuksiin – informaatiota puheenjohtajalta*

PJ kertoi, että energiaa koskevat säädösehdotukset ovat olleet Espanjan prioriteetti ja viime kuukaudet on käyty trilogineuvotteluja tiiviisti. Komission ehdotus sähkön markkinamallin uudistamiseksi sisältää kaksi asetusta: tukkumarkkinoiden manipulointia koskevan ns. REMIT-asetuksen ja asetuksen sähkömarkkinamallin parantamiseksi (ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten 2019/943 ja 2019/942 ja direktiivien 2018/2001 ja 2019/944 muuttamiseksi EU:n sähkömarkkinamallin parantamiseksi COM (2023) 148 lopullinen). REMIT-asetuksen osalta on saavutettu alustava sopu jo aiemmin ja sähkömarkkinamallia koskevan asetuksen osalta alustava sopu saavutettiin edeltävällä viikolla. Ns. kaasumarkkinapaketin (kaasumarkkinadirektiivi ja –asetus) osalta saavutettiin myös joulukuussa kokonaisuudessaan alustava sopu. Neuvotteluja pyritään viimeistelemään vielä Espanjan kauden viimeisissä Coreper-kokouksissa samalla viikolla.

KOM oli tyytyväinen metaaniasetusta koskevasta sovusta ennen COP28-kokousta, joka edesauttoi EU:n asemoitumista neuvotteluissa. Rakennusten energiatehokkuus (EPBD) on FF55:n keskeinen osio, rakennuskanta on vähähiilistettävä. Toivottavasti kaasumarkkinapaketti ja sähkömarkkinamalli saadaan molemmat lopullinen sopu vielä kuluvan viikon Coreperissa. Hätäasetusten jatko edesauttaa

energian toimitusvarmuutta. Toisaalta muistettava myös (net zero industry act =NZIA), josta saavutettu myös alustava sopu, samoin kuin ekosuunnitteluasetus.

Viisi jäsenvaltiota käytti puheenvuoron, joissa kiiteltiin puheenjohtajaa edistymisestä eri lainsäädäntöehdotusten osalta.

• *Jatkuvat huolet liittyen ydinturvallisuuteen ja avoimuuteen Valko-Venäjän toisen ydinvoimalan kaupallisen käytön käynnistyessä – tietoa Liettuan valtuuskunnalta*

LT toi esille huoliaan liittyen 1.11.2023 käyttöön otettuun toiseen valkovenäläiseen ydinvoimalayksikköön.

KOM noteerasi huolet ja muistutti tähän mennessä toteutetuista toimista. Komissio hyödyntää ydinturvallisuusinstrumenttia EU:n ulkopuolella, ja sen arviointi valmistuu vuonna 2024 tarjoten mahdollisuuksia toimia.

11 jäsenvaltiota piti puheenvuoron, joissa jaettiin LTn esille tuomat huolet.

• *Ukrainan energiatilanne – Ukrainan energiaministeri German Galushchenko videoyhteydellä*

UKR/ Galushchenko kertoi Ukrainan energiatilanteesta. Ministeri kiitti komission tukea sekä laitteistojen että rahoituksen osalta. Ukraina jatkaa yhdenmukaistamispyrkimyksiään EU-säännöstön kanssa ja työskentelee energiajärjestelmänsä hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi erityisesti mainiten neuvoston vastikään myöntämän ehdokasmaan aseman vuoksi.

KOM muistutti Ukrainalle annettavan tuen jatkamisen tärkeydestä ja energiayhteisön roolista. Se myös onnitteli Ukrainergoa äskettäin liittymisestä ENTSO-E:hen. EU-tuki on jo auttanut suuren osan Ukrainan sähköverkosta jälleenrakentamisessa, ja työtä energiatehokkuuden, toimitusvarmuuden ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi pitäisi jatkaa.

Useat jäsenvaltiot (13 jäsenvaltiota, ml**. FI**) ilmaisivat tukensa Ukrainalle. Eräs jäsenvaltio korosti yhteen liitäntöjen parantamisen tärkeyttä Ukrainan sähköverkon kestävyyden varmistamiseksi.

• *CESEC (the Central and Southeastern Europe energy connectivity) ministerial meeting in Athens on 19 January 2024 – informaatiota Kreikan valtuuskunnalta*

EL kutsui ministerit kokoukseen 19.1.2024 Ateenassa.

Ei jäsenvaltioiden puheenvuoroja.

• *Nordpool incident on day-ahead market – informaatiota Suomen valtuuskunnalta*

FI kertoi tilanteesta, joka johtui yhden yhtiön virheellisestä tarjouksesta, joka vastasi puolta Suomen sähkönkulutusta kyseisenä päivänä. Tapahtuma paljastaa haavoittuvuuden, johon puuttumiseksi komission tulisi tehdä ehdotus liittyen sähköpörssejä koskevaan EU-sääntelyyn (CACM-verkkosääntöön).

KOM ilmaisi huolensa tapahtumista, mutta myös, että Suomen sähköjärjestelmä osoitti joustavuutta. Tapahtumasta voidaan oppia.

Neljä jäsenvaltiota käytti puheenvuoron jakaen näkemyksen, että tällaisia tapahtumia tulisi välttää jatkossa.

• *Kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) päivitysten tilanne – tilannekatsaus komissiolta*

KOM vetosi jäsenvaltioihin, sillä NECPit ovat keskeinen työkalu, jotta päästään kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin ja osoitetaan johtajuutta suhteessa globaaleihin kumppaneihin. Suunnitelmat ovat myös keskeinen tietolähde. Komissio oli edeltävänä päivänä julkistanut jäsenvaltiokohtaiset arviot luonnoksista ja selventävän tiedonannon, jossa on EU-tason analyysi. Vain kolme jäsenvaltion NECPit ovat enää toimittamatta ja kolme toimitti ne vastikään marraskuussa. Komissio vetosi jäsenvaltioihin lisäämään kansallisia kontribuutioita uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuteen huomioiden vastikään sovitut EU-tason tavoitetasot. Komissio pyysi jäsenvaltioita paremmin ennakoimaan energiajärjestelmiensä rakenteellisia muutoksia, painottaen sähköverkkojen joustavuutta. Toivoi 6 kk sisällä toimittamaan täydennykset luonnoksiin ja viimeistelemään.

PJ veti yhteen todeten, että otetaan KOM raportti tiedoksi. Ei jäsenvaltioiden puheenvuoroja.

• *Viimeaikainen kehitys energian ulkosuhteissa – tilannekatsaus komissiolta*

KOM muistutti ilmastodiplomatian merkityksestä ja kertasi työtä jota oli tehty suhteessa energian toimittajiin ja kumppaneihin. Yhdysvallat on edelleen keskeinen kumppani energian saralla, samoin Norja. Lähi-Idän tilanteen vuoksi komissio on pyrkinyt tehostamaan yhteistyötä Egyptin, Algerian ja Israelin kanssa. Komissio kiitti jäsenvaltioiden panostuksista Ukrainan energiayhteisön tukirahastoon. Neuvotteluja jatketaan myös Moldovan kanssa. Komissio muistutti myös COP28:n globaaleista tavoitteista: uusiutuvan energian kolminkertaistaminen & energiatehokkuuden kaksinkertaistaminen sekä globaali metaanipledge.

• *Talvivarautuminen 2023/2024 – informaatiota komissiolta*

KOM totesi kaasun hintojen olevan alhaisimmalla tasolla sitten Ukrainan sodan alun. Venäläisen kaasun tuonti on puolittunut vuoteen 2022 verrattuna. LNG:n osuus kaasusta on 40% ja USA on suurin LNG toimittajamme. Kaasuvarasto on edelleen lähes täynnä (88 %, mikä on ennätyskorkea taso. Myös sähkön osalta tilanne on parempi uusiutuvan energian kapasiteetin lisääntymisen, ydinenergian ja vesivoiman määrän lisääntymisen myötä sekä sähköntuotantoon käytettävän kaasun määrän vähentymisen myötä.

Ei jäsenvaltioiden puheenvuoroja.

• *Energiatehokkuusdirektiivin ja uusiutuvan energian direktiivin toimeenpano – informaatiota* komissiolta

KOM painotti toimeenpanon kiireellisyyttä. Muistutti, että uusiutuvan energian direktiivin (RED:n) luvitussäännökset on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä seuraavan kuuden kuukauden kuluessa. Energiatehokkuusdirektiivi (EED) – komissio viimeistelee ohjeistusta jäsenvaltioille.

Ei jäsenvaltioiden puheenvuoroja.

• *Tulevan neuvoston puheenjohtajavaltion, Belgian, työohjelma – informaatiota Belgian valtuuskunnalta*

BE kertoi kuudesta prioriteetistaan energian osalta. 1) Lainsäädäntöneuvottelujen loppuun saattaminen; 2) kestävä energiainfrastruktuuri; 3) Uusiutuva energia; erityisesti merituulivoima (neuvoston päätelmät); 4) vety; Belgia aikoo työskennellä vetymarkkinoihin liittyvien riskien torjumiseksi ja markkinoiden pirstoutumisen estämiseksi; 5) rakennuskanta ja vähähiilistäminen (materiaalit ja osaava työvoima); sekä 6) lääketieteellisten radioisotooppien toimitusvarmuuden varmistaminen (neuvoston päätelmät).

Ei jäsenvaltioiden puheenvuoroja.

Suomen edustajat

Kai Mykkänen, ympäristö- ja ilmastoministeri

TEM
Riku Huttunen, ylijohtaja
Elina Johansson, ympäristö- ja ilmastoministerin virkamiessihteeri (EU-asiat)
EUE
Tuuli-Maaria Aalto, pysyvän edustajan sijainen
Sanna Ek-Husson, EU-erityisasiantuntija
VNK
Hanna Vuorinen, EU-erityisasiantuntija

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite